

VÁCLAV BENEŠ TŘEBÍZSKÝ.

BLUDNÉ DUŠE.

HISTORICKÝ ROMÁN.

"Dlouho nebude! — Smrt z něho zrovna kouká. — Sešel v několik dní. A jako by se mátl na rozumu."

Skůra, kterému Květ těmito slovy vyličil stav Adamecův, svěřil hlavu, a nově upletené huš knízdo, jež nesl Jirasec, vyklouzlo mu z ruky.

"Bude mít aspoň dvě pokoje! — Ale dobře, že jste mi to řekli, pantáto; podívám se k němu."

Skůra zdvihl knízdo ze sněhu, vykřepal je a zaměřil k Jirasovům. Sedlák Jiras už také v Jiřicích nekonšeloval. Páni ho shodili zároveň s Květem; ale na jeho místo ani na Ouřadovo neustanovili žádného. Nový rychtář musil bdít nad pořádkem v Jiřicích sám.

"Dej vám Pánbůh dobrý večer, strýčku! — Že prý stůněte! — Matička vám tuhle něco posílá."

Adamec na tato slova, jež zaletěla mu k ušim ode prahu, pozdvihl hlavu; teprv nyní sejmul beranici a oťel si s obočí snít.

"To ty, Světluško? — Můj dobrý Bože! — Holka, holka!"

Adamec se za stolem zdvihl; chtěl bezpochyby dívat vstřípe. Ale nohy mu nechtěly sloužit, nějak pod ním klesaly.

"Vítám tě, vítám! Kdy už jsi u nás nebyla! Sedni si, holenku; tamhle je židlice... Ne, semhle ke mně, pojď, Světluško! A je tu už šero! Ani tě neuhlídám, ani ti do očí nevidím!"

"Hned vám oheň rozkřísnu!"

"Rozkřísni, miláčku; — ale nevím, bude-li tam louče. Já už nesvítím — ani nevím, kdy to bylo naposled."

"Zatím se ohřejte polívkou! — Posílá vám ji matička. Já pro louč domů doskočím. Máte tu jako v lednici."

Dívka postavila před samého starce ozdobný hrneček a skočila ke lžiěníku. Ale byla tam lžice jediná a na té ještě vrstva prachu. Rychle ji oťfela a padala Adamcovi.

"Budu tu hned, strýčku — za chvílinku!"

A byla tu opravdu hned — za chvílinku.

A za několik okamžiků praskaly na krbu plamenky a kamna začala také za nedlouho hezky dýchat.

"Tak si sem přece sedni, Světluško! Ať ti vidím do očí, ať ti vidím do tváří..."

"A vy jste, strýčku, nevzal lžici ani do ruky... Musíte. — Takhle byste se umohl. Poslechněte mne! — Jezte, strýčku!"

"Tak, Světluško, hezky proti plamenům — snad tě už vidím naposled. Nevím — nevím; ono to tak fouká jako tenkrát! — Má holka si jde pro mne — slyšíš, Světluško? Můj Bože, co ti to povídám! — A přece jsou to její oči, její tvář, její vlas — ty mne už neznáš, Maříčko? Což už tomu tolik let? — Vždyť je to večer; dnes ráno Francouzi odjeli... A tys jim upřehla, uletěla... jen se na mne dobře podívej; já jsem to, já... ani se tě nemohu dočkat! — Maříčko!"

Adamec se za stolem zdvihl, rozpínal ruce a chtěl kohosi přitisknouti v náručí; ale opět klesl nazpět, jako by ho nohy nemohly udržeti.

"Byli mezi nimi Bavoři, měli světiomodré kabáty, jezci měli na hlavách helmy. — Já bych toho jednoho poznal ještě dnes. Ale

přišel pozdě, už byla polomrtvá, už nemluvila... Ale ještě dnes bych se mu vrhl k nohám a snít bych mu setřel s obuvi téměř svýma rtoma. Slyšíš, Světluško? Rozehnal se tasenou šavlí proti nim, zdvihl ji ze země, dal mi ji do rukou a potom ti Bavoři s Francouzi táhli dál. Ale tři tu zůstali a krkavci jim na borovicích rozklouvali jazyky, vyklouvali oči, rozryli ostrými zobáky tváře až do kostí... Ale co všechno platno, když mi v náručí nevěsta skonávala!"

Větry z lesů zalehly vši silou do střechy na chaloupe Adamecové; oheň na krbu se rozpraskl, ale okamžitě vyšlehl prudčeji.

"V neděli třetí ohlášku, v úterý svatbu, Maříčko! To si zavějskneme, to si zavdáme, to si zadupneme."

Dívka přistoupila ku starci blíže, sejmula mu s hlavy čepici, na bílé skráně mu položila ruku a naklonila se k němu. Nebála se ho. A potom mu odhrnula s čela rozeuchaný vlas.

Hrud' Adamecova zdvihala se těžce; pracovalo to pod ní asi prudce. Oči se znenáhla zavíraly a bílá hlava bezděky klesala níže; kolem zvadlých, promodrávajících rtů kmital se tichý, mírný úsměv.

"Strýčku! — Vzpamatujte se! Doběhnu pro tatíčka."

Náhle se rozevřely dveře a do vnitř vstoupil tichým krokem vysoký muž celý posnčen, opíraje se o sukovitou hůl. Zůstal však na prahu, utajiv v prsou dech, a oči, jež si musil teprve levicí protřít, zaletěly za stůl ke starci, jehož klesající hlavu mladistvá dívka vši mocí pokoušela se zadržeti svýma rukama.

Přichozí u dveří se ani nehýbal.

Starce za stolem sebou prudce zatřhl, jako by se byl probudil ze tvrdého sna, vstal, vzpřimil hlavu, opeřel se o stěnu a matné zraky jeho utkvěly na cizinci pronikavě.

"Věčný Bože! — Vítám vás pod můj krov, pojďte mi podat přece ruku, já dnes nějak nemohu! — Kde pak jste se tu vzal, pane můj? To vás sem přiválly ty větry, však vím — jdete mi na svatbu!"

Světluška odskočila, a pohledem na cizince se zachvěla; ale poznala ho okamžitě. Byl to Refunda. Šel do Jiřic na noc; musil kolem chaloupky Adamecovy, zahlédl ve světnici světlo, zaslechl hovor a proto se zastavil.

"Podívej se, holka, je to on, ten tvůj zachránce — ale už starý, suchý, jako smrt a má kabát jako žebrák..."

Refundovy se svaly kolem rtů pohnuly.

"Tenkrát měl helmu, leskla se mu jako slunce, měl šavli, měl zlaté trapece, měl kabát modrý soukený se zlatými knoflíky... Kam jste to všechno dal, vy pane můj? — A tak brzy jste sestárl. Odjeli jste přece dnes ráno... Slyšíte? Oběseni se ještě na borovicích hýbají... Pojďte blíž, pane můj, já vám ruce zlobím, jsem ještě vaším dlužníkem! Že jste tenkrát dříve nepřišel! — Kde jste se jen ráno opozdil..."

Refunda se postavil do stínu, aby mu nebylo viděti do tváří.

"Jdi zatím domů, Světluško, — vyřiď oteví posravení a řekni mu, že dnes budu nocohevat u Adamec. Mě pomoci bude mu zapotřebě."

Refunda se postavil do stínu, aby mu nebylo viděti do tváří.

"Jdi zatím domů, Světluško, — vyřiď oteví posravení a řekni mu, že dnes budu nocohevat u Adamec. Mě pomoci bude mu zapotřebě."

Refunda se postavil do stínu, aby mu nebylo viděti do tváří.

"Jdi zatím domů, Světluško, — vyřiď oteví posravení a řekni mu, že dnes budu nocohevat u Adamec. Mě pomoci bude mu zapotřebě."

bi. — Jdi, zlaté dítě, už je venku čirá tma a hrozná plískanice... Ani bys se domů nedostala."

"A vy tu u něho zůstanete?"

"Zůstanu, Světluško!"

"A pomůžete mu?"

"Všecko, zlaté dítě, v rukou Božích!"

Refunda se nějak divně pousmál.

"Vy toho přece tolik víte a tolik umíte."

Refunda se tomu v duchu divil, že se tahle holka pustila s ním dnes tak do řeči.

"Nech to, Světluško, začíná dřímání, odpočine si... Snad mu to vyjde. — Je už dlouho nemocen?"

"Od těch dob, co není ponočným, schází den za dnem; a dnes —"

"Adamec že už není ponočným?"

"A tatíček už také není rychtářem."

Refunda svěřil na okamžik hlavu a zamyslel se.

"Však si toho zítra povíme... Zatím se vyspíš, Světluško — dobrou noc!"

Refunda zůstal ve světnici s Adamecem samotem. Sedl si naproti němu, upřel na něho ostré oči, díval se mu do sešlé, nějak ztrnulé tváře hezkou chvíli, zakýval několikrát hlavou, potom opeřel čelo o levici a pohroužil se v myšlenky. Zdálo se, že úplně zapomněl, co zkusil cestou do Jiřic, jako by ani necítil, že snít studí ho až do kostí a že střevice jsou skrz naskrz promočeny a že od rána neměl v ústech nic teplého.

"A ty fábrovy ať jsou hodné široké! Rozumíte, hoši? A propleťte jim i hřívky! — A musíte je hodně pobídnouti; ať letí jako ptáci! Však budete za to pít, až se zpotíte! — Hej, hoši! Pět dukátů jsem si pozval, housle a klarinet — jářku!"

Adamec za stolem zdvihl do výšky ruku, jako by jí chtěl udeřit o stůl; ale nemohl. Okamžitě mu vždycky sklesla na lavici.

"Adamec! — Slyšíte? Pamatujte se!"

Refunda starým mužem zahýbal. "Shodte kožich; lehněte si, máte ustláno."

"Ach, pane můj, nevíte, jak jsem rád, že jste tu; ale povězte mi přece, kde a jak jste se tu vzal?"

"Což mne, Adamče, neznáte? — Jsem Refunda!"

"Refunda — Refunda! Bůh ví, kde toho je konec! Vy jste ten Bavor, ten dragoun, ten oficír, vy jste ty padouchy dal pověsiti... Bez vás by ji byli zhanobili, utahali ji na smrt, ale nezneuctili, a proto mou nevěstou zůstala a proto si ji v úterý povedu k oltáři. Květ půjde za družbu, vy, pane, za svědka."

"Jen se na mne podívejte opravdu... Jsem Refunda."

"Vy lžete, pane! Upřete mi to, že nejste ten Bavor, co táhl zdejší vesnici před... už nevím, kolik tomu let, někdy mi to přichází, jako by to bylo dnes ráno... Upřete mi, že nechtěli tenkrát vypáliti Jiřice a vy že jste jim pohrozil provazem... Upřete mi to, pane, a já vám řeknu, že v hrdlo lžete!"

Hlava Adamecova opět klesla ma rtoma dral se výdech za výdechem, ale těžký, namáhavý, tak jako by se mu pod hrudí všecko trhalo.

A nad doškovou střechem jeho chaloupky letěly skučivé větry, že pod nimi zase latě zastěnály a trámy v založeninách popraskovaly.

Refunda tkvěl neodvratně očima na obličej Adamecov, na němž hluboké brázdě, zdálo se, že se ro-

zevírají, tuhnou a kamení; a lecky zakýval hlavou, jako by myšlenkám, jež táhly mu lebkou také rychle, jako větry nad střechem zdejší chalupy, v duchu přisvědčoval... Potom vstal, přiložil do kamení i do krbu a opět se posadil naproti stařečkovi.

Na dyorku ozvaly se kroky. Kdosi několikrát po sobě prudce zadupal; oklepával si s bot snít. A okamžikem vešel do světnice malý, zavalitý muž ve starém, vojenském pláští s popelavým vousem pod krkem, vinoucí se až k oběma uším.

"Staří známí se scházejí! — Jen dál, Skůro! A sedněte si! Jdete ho navštívit, jdete se s ním rozloučit; — ale už sotva budete moei."

"A kde vy jste se tu vzal, Refundo, za téhle psoty?"

"Vidíte! — Což neslyšíte větry, jak hučí zdejší dědinou? — Přiválly mne sem."

Skůra přistoupil mlčky až k samému starci za stolem. Postavil se také do stínu a zahleděl se na bílou hlavu hluboce nakloněnou ke hruďi.

Venku ozvala se hlásnice! Nový ponočený odtruboval devátou, ale neuměl to. Zvuk podlouhlé plechovnice mu skorem pokaždé selhal. A špatně také počítal; — jednou odtroubil asi dvacet. Ký div také! Ponočeným v Jiřicích byl ode dvou neděl Ouřadův pohůnek.

Adamec náhle procitl z těžkého, horečného sna a naklonil hlavu k položasměženému okénku.

"Už mi troubí... Ale aby mu hrom, první z jara, tu trouba od huby urval! Ani dřimnout si člověk nemůže! A mám, braši, tak těžkou hlavu, jako centy a nohy jako stýbla. — Nevím, co to se mnou bude. Ach můj Bože! To jste vy, Refundo, a to vy, Skůro? A já vás ani nepřivítal. — Přišli jste mi dát s Pánembohem! — Jde to se mnou ke konci."

"Však budete zase chodit, Adamče!"

"A zase budete ponočovati, Adamče!"

"Už nebudu — nebudu. — A kam se ta holka poděla?"

"Přijde se ráno na vás podívat!"

"Ach, kde já budu do rána! Už ji vícekrát nevidím a já se s ní ani nerozloučil! Ale něco se vás ještě chce zeptat, Refundo! Už jsem na to myslil dávno, ale nemohl jsem se k tomu nikdy přivítat. — Nebyl jste nikdy za mladých let ve zdejší krajině?"

"Nebyl, Adamče."

"Tak se přece mýlím!"

"Ať se přece mýlíte! — Ale poslechněte mne a ulehnete si; my vám pomůžeme. Odpočnete si. Jaká to také pohova v prosněženém kožichu sedět za stolem! Máte ustláno. Světluška vám to tak hezky připravila!"

Když se rozednilo, rozhoupal se v novém trámu před Ouřadovým statkem zvoneček. Klekání to asi nebylo, protože už byl bílý den. Větry se k ránu stišly a smutný klinkot Jiřického zvonečku bylo slyšet až do lesův.

Ouřadův pohůnek zvonil Adamci hodinku.

XIV.

Lesy se stišly, větry ukryly se ve hlubokých roklích (lidé si povídali, že prý v propastech Svatogothardského dolku), a nad zimním, zasněženým krajem vzneslo se poprvé po několika dnech slunce.

Ale v Podlesí završilo do tváří zasmušelých, než byla čela červených hvozdů vinoucí se do nedohledna.

Viehr zanesl ze širého světa do zdejších tichých, zdá se, že zapomenutých dědin divné, nepokočné zvěsti. Po kraji prý se začínají ozývati hlasové nespokojenců směleji, tu a tam vyovídají sedláci milostivé vřehnosti poslušnost, rotí se do hromad, na Litoměřice musili proti nim poslat "kumpanii" granatýřův... a od Litoměřic minulé větry vlály nejprudčeji.

"Což v kraji! — Tam s nimi bývali hotovi brzy. Poslali na ně kavalerii, vytáhli proti nim s kanony a za každou kumpanii vozili šibenice. To u nás mívali trochu pernější práci. Podlešák dlouho mlčí, dlouho trpí; ale když pak zdvihne hlavu, když si ji postaví, potom ji dovede udržeti ve výšce i před — císařem!"

Nebožtík Potluka z Milého, jenž tato slova svá uvykl si provázeti prudkým zamávnutím pravice, pamatoval selskou bitvu u Kamejka. Byli v ní sedláci z polovice kraje Rakovnického a z Kouřimska, přišli s vojskem tváří ve tvář a s očima do očí; ale po bitvě nestačili v Rakovnicku a Kouřimsku stavět šibenice. Klecanským tam tenkrát roztrhal císařský komisař královský dekret, jímž povýšena byla někdejší ves Klecany na městečko, na kusy, rozhodil papíry do čtyř úhlů světa a poručil pověsit rychtáře i s konšely...

Nebožtík Potluka v té bitvě také byl a když se o ní rozhovořil, udeřil se pěstí do prsou a propověděl jen tak jako by mimochodem: "To když se u nás začali ve vesnicích hýbat, celý rok trvalo a někdy ještě déle, než se zase usadili a než si navykli chodit na robotu den za dnem pořádně!"

Zdálo se, jako by nedávné větry zase byly pohnuly dušemi Podlešákův a jako by je byly probudily z těžkých, smrtelných mdlob.

Když se minulou nedělí vraceli z ranní, trvalo dobrou hodinu než došli do domovů. Hned na hřbitovech skupili se ve hromady, a dle výrazů ve tvářích bylo lze souditi, že tihle mužové, tihle Podlešáci, kterých každé slovo bývalo jindy odměřené, vždycky úsečné, mnohdy nevládné, dnes své řeči neváží a nade slovem hlavy sklánějí. A byla to řeč a byla to slova! Staré dřevěné kříže na hrobech, položené ve sněhu, zdálo se, že se hýbají, že chtějí nebožtíky v černé zemi probudit, aby vstali a přišli na chvíli své vnuky poslechnout.

Pan farář v Okrouhlíně měl tentokrát ranní zase sám. Musil ze zákristie do fary kolem jednoho takového zástupu. Zastlechnuv však z hovoru jejich několik slov, jen se kolem nich kmitl, vtáhl si koženou čepici hluboko na uši, aby neslyšel. Jindy to trvalo také dobrou čtvrt hodiny, než se dostal do fary. Ze sousedův uměl každému něco povědět, pro každého, kdo se mu namátl do cesty, měl pohotově otázku a ještě na chodbě ve faře pohrával mu kolem rtův úsměv, kterýž na mírně zčervenalém obličejí faráře ani ve snách nezemlel.

Po kázání, ve kterém podle starých latinských, někde ve Španělsku tištěných knih vykládal o království Božím na zemi, vzal do ruky arch papíru, na němž z daleka červenala se pečef úřední, a četl zvučným hlasem obnovení nariadení císařského, podle kterého mrtvoly nebožtíků nemají uzavřány býti do rakví, ale pochovány do plátna zaobalené, což prý se tímto důtklivě všem obyvateľům tohoto českého království, necht přidrži se té či oné víry, opět připomíná.

Pokračování.